

Η Αναλφάβητη της Άγκοτα Κριστόφ είναι ένα αυτοβιογραφικό αφήγημα, στα έντεκα σύντομα αλλά άκρως συνεκτικά κεφάλαια του οποίου εξιστορεί έντεκα στιγμιότυπα της πολύπαθης ζωής της. Από τη στιγμή που αφήνει τη γενέτειρά της, την Ουγγαρία, λόγω του πολέμου (Ουγγρική επανάσταση, 1956), με μόνο εφόδιο τη μητρική της γλώσσα, μέχρι εκείνη τη στιγμή που γράφει το πρώτο της μυθιστόρημα στα γαλλικά, η Κριστόφ δεν σταματά να είναι μια μανιώδης αναγνώστρια και λάτρης των βιβλίων.([πηγή](#))

Άγκοτα Κριστόφ, Η αναλφάβητη (Φάκελος Υλικού Λογοτεχνίας, σελ. 155)

Μια μέρα, η γειτόνισσα και φίλη μου μού λέει:

– Είδα μιαν εκπομπή στην τηλεόραση για τις αλλοδαπές εργάτριες. Δουλεύουν όλη την ημέρα στο εργοστάσιο και το βράδυ ασχολούνται με το νοικοκυριό τους με τα παιδιά τους.

Λέω:

– Αυτό έκανα φτάνοντας στην Ελβετία.

Λέει:

– Επιπλέον, δεν ξέρουν ούτε γαλλικά.

– Ούτε κι εγώ ήξερα.

Η φίλη μου ενοχλείται. Δεν μπορεί να μου διηγηθεί την εντυπωσιακή ιστορία των αλλοδαπών γυναικών που είδε στην τηλεόραση. Ξέχασε τόσο πολύ το παρελθόν μου που δεν μπορεί να διανοηθεί ότι ανήκα σε αυτή τη φυλή των γυναικών που δεν ξέρουν τη γλώσσα της χώρας, που δουλεύουν στο εργοστάσιο και ασχολούνται με την οικογένειά τους το βράδυ.

Εγώ το θυμάμαι. Το εργοστάσιο, τα ψώνια, το παιδί, το μαγείρεμα. Και την άγνωστη γλώσσα. Στο εργοστάσιο είναι δύσκολο να μιλήσουμε μεταξύ μας. Τα μηχανήματα κάνουν πολύ θόρυβο. Μπορούμε να μιλήσουμε μόνο στις τουαλέτες, καπνίζοντας στα γρήγορα ένα τσιγάρο.

Οι εργάτριες φίλες μου μού μαθαίνουν τα βασικά. Λένε: «Έχει ωραίο καιρό», δείχνοντάς μου το τοπίο στο Βαλντε-Ρυζ. Με αγγίζουν για να μου μάθουν άλλες λέξεις: μαλλιά, χέρι, δάχτυλα, στόμα, μύτη.

Το βράδυ επιστρέφω με το παιδί. Η κορούλα μου με κοιτάζει με ορθάνοιχτα μάτια όταν της μιλώ ουγγρικά.

Μια φορά πατάει τα κλάματα γιατί δεν την καταλαβαίνω, μιαν άλλη φορά επειδή εκείνη δεν με καταλαβαίνει.

Πέντε χρόνια αφότου έφτασα στην Ελβετία, μιλώ τα γαλλικά, όμως δεν τα διαβάζω. Έγινα πάλι αναλφάβητη. Εγώ που ήξερα να διαβάζω από τεσσάρων χρονών.

Ξέρω τις λέξεις. Όταν τις διαβάζω δεν τις αναγνωρίζω. Τα γράμματα δεν αντιστοιχούν σε τίποτα. Τα ουγγρικά είναι φωνητική γλώσσα, τα γαλλικά είναι εντελώς το αντίθετο.

Δεν ξέρω πώς μπόρεσα να ζήσω χωρίς διάβασμα επί πέντε χρόνια. Μια φορά τον μήνα κυκλοφορούσε η ουγγρική Λογοτεχνική Εφημερίδα που είχε δημοσιεύσει παλαιότερα τα ποιήματά μου· υπήρχαν επίσης τα ουγγρικά βιβλία, βιβλία που ως επί το πλείστον τα είχαμε διαβάσει, που τα παίρναμε με το ταχυδρομείο από τη Βιβλιοθήκη της Γενεύης, αλλά τι σημασία έχει, καλύτερα να τα ξαναδιαβάσω παρά να μη διαβάζω καθόλου. Και ευτυχώς υπήρχε το γράψιμο.

Το παιδί μου θα είναι σε λίγο έξι χρονών θα αρχίσει σχολείο.

Αρχίζω και εγώ, ξαναρχίζω το σχολείο. Σε ηλικία εικοσιέξι ετών γράφομαι στα θερινά τμήματα του Πανεπιστημίου του Νεσατέλ, για να μάθω να διαβάζω. Είναι μαθήματα γαλλικών για αλλοδαπούς φοιτητές. Έχω συμμαθητές Άγγλους, Αμερικάνους, Γερμανούς, Ιάπωνες, γερμανόφωνους Ελβετούς. Η εισαγωγική εξέταση είναι γραπτή. Είμαι εντελώς ανίδει, βρίσκομαι με τους αρχαρίους.

Έπειτα από ορισμένα μαθήματα ο καθηγητής μού λέει:

– Μιλάτε πολύ καλά γαλλικά. Γιατί βρίσκεστε στο τμήμα των αρχαρίων;

– Δεν ξέρω ούτε να διαβάζω ούτε να γράφω, Είμαι αναλφάβητη.

Γελάει:

– Θα τα δούμε όλα αυτά.

Δύο χρόνια μετά παίρνω το πιστοποιητικό εκμάθησης της γαλλικής γλώσσας με εύφημο μνεία.

Ξέρω να διαβάζω, ξέρω πάλι να διαβάζω. Μπορώ να διαβάσω Βικτόρ Ουγκώ, Ρουσσώ, Βολταίρο, Σαρτρ, Καμύ, Μισώ, Φρανσίς Πονζ, Σαντ, όλα όσα θέλω να διαβάσω στα γαλλικά και επίσης συγγραφείς μη γαλλόφωνους σε μετάφραση Φώκνερ, Στάινμπεκ, Χέμινγκουεϊ. Υπάρχουν πάρα πολλά βιβλία, βιβλία κατανοητά, επιτέλους και για μένα.

Θα κάνω άλλα δύο παιδιά. Με εκείνα θα εξασκηθώ στο διάβασμα, στην ορθογραφία, στις κλίσεις.

Όταν θα με ρωτούν τη σημασία μιας λέξης ή την ορθογραφία της δεν θα ξαναπώ ποτέ:

– Δεν ξέρω.

Θα πω:

– Θα κοιτάξω.

Και πάω να κοιτάξω στο λεξικό ακούραστα, πάω να κοιτάξω. Γίνομαι μανιώδης αναγνώστρια του λεξικού.

Ξέρω ότι τα γαλλικά δεν θα τα γράψω ποτέ όπως τα γράφουν οι εκ γενετής γαλλόφωνοι συγγραφείς, αλλά θα τα γράφω όπως μπορώ όσα καλύτερα μπορώ.

Αυτή τη γλώσσα δεν την επέλεξα. Μου την επέβαλαν η τύχη, η μοίρα, οι συγκυρίες.

Να γράφω στα γαλλικά, είμαι υποχρεωμένη. Είναι ένα στοίχημα.

Το στοίχημα μιας αναλφάβητης.

[Κριστόφ 2008: 42-43]

Ερμηνευτικό σχόλιο

Ποιες διαστάσεις της έννοιας του «αναλφαβητισμού» αναδεικνύονται στο αφήγημα αυτό και πώς; (Αναφορά σε τρεις τουλάχιστον κειμενικούς δείκτες). Θεωρείτε ότι το «στοίχημα» της αφηγήτριας αποτελεί στοίχημα και άλλων ανθρώπων στις μέρες μας; (150-200 λέξεις)